

OBILJEŽAVAMO

ONKOLOGIJA

MJESEC BORBE PROTIV RAKA PLUĆA

RAK PLUĆA UZROK JE OKO 27 % SVIH SMRTI OD RAKA U SVIJETU I VODEĆI JE UZROK SMRTI OD RAKA KOD MUŠKARACA I ŽENA. SVAKE GODINE VIŠE LJUDI UMIRE OD RAKA PLUĆA NEGO OD DEBELOG CRIJEVA, DOJKE I RAKA PROSTATE UKUPNO. MJESEC SVJESNOSTI O RAKU PLUĆA OVE JE GODINE U HRVATSKOJ OBILJEŽEN VRIJEDNIM PUBLIKACIJAMA ZA BOLESNIKE I ČLANOVE NJIHOVIH OBITELJI, TE DRUGIM AKTIVNOSTIMA UDRUGA BOLESNIKA I STRUČNIH ORGANIZACIJA.

DOC. DR. SC. **SANJA PLEŠTINA**, DR. MED., SPECIJALIST INTERNIST, PULMOLOG, SUP. SPEC. INT. ONKOLOGIJE, KLINIKA ZA PLUĆNE BOLESTI JORDANOVAC, KBC ZAGREB
SANDRA KARABIĆ, MAGISTRA SESTRINSTVA, KLINIKA ZA PLUĆNE BOLESTI JORDANOVAC, KBC ZAGREB

U prostoru Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu, 24. studenoga 2017., svečano je obilježena deseta godišnjica rada udruge „Jedra“ – pionira borbe za prava bolesnika oboljelih od karcinoma pluća i drugih bolesti respiratornog sustava. U sklopu obilježavanja jubileja proslavljeno je i osnivanje Povjerenstva za donošenje Nacionalnog plana za borbu protiv raka te su predstavljeni priručnici namijenjeni oboljelima od raka pluća „Živjeti s rakom pluća“ i idiopatske plućne fibroze. Obilježavanjem godišnjice rada udruga „Jedra“ željela je široj javnosti još jednom istaknuti važnost i nužnost sustavne i učinkovite borbe protiv plućnih bolesti.

„Udruga „Jedra“ napravila je velik iskorak u povezivanju bolesnika oboljelih od raka pluća i zdravstvenih profesionalaca koji skrbe o njihovom zdravlju, te cjelokupne javnosti. U ovih 10 godina rada dogodilo se nekoliko najvećih napredaka na području samog liječenja raka pluća. Uz otkriće pametnih, ciljanih lijekova, u Hrvatskoj se prije dvije godine počela primjenjivati imunoterapija, što je vjerojatno najveći pomak u liječenju karcinoma. U kombinaciji sa svim dosadašnjim metodama liječenja, očekujemo da ćemo prvi put većem broju naših bolesnika karcinom pretvoriti u kroničnu bolest“, naglasio je akademik Miroslav Samaržija te pozvao okupljene da se uključe u veliku zdravstvenu akciju „Otkrij na vrijeme“ čiji je cilj prikupljanje sredstava za kupnju prvog CT uređaja za rano otkrivanje raka pluća u Hrvatskoj čime bi se spasili brojni ljudski životi.

„Usprkos činjenicama velikog obolijevanja i skromnih ishoda liječenja, rak pluća još uvijek nije prepoznat kao značajan javno-zdravstveni problem. Stoga je važno iznova naglašavati potrebu za multidisciplinarnim pristupom

dra“ Sandra Karabatić, magistra sestrinstva, uz podatak da je Udruga osnovana zbog potrebe velikog broja oboljelih od karcinoma pluća s ciljem da se donese Rezolucija o zloćudnim bolestima koja je obvezala mjerodavne institucije na donošenje Nacionalnog plana protiv raka. „Mnogi su nam pri osnutku Udruge govorili da radimo uzaludan posao i nisu nam vjerovali, ali mi smo bili ustrajni. Najbolje priznanje nam je činjenica da su mnogi pacijenti kojima je tada dijagnosticiran karcinom pluća i danas s nama“, dodala je Sandra Karabatić.

JAVNA TRIBINA „BORBA S RAKOM PLUĆA – JESMO LI POBIJEDILI?“

Hrvatsko torakalno društvo Toraks i zaklada Hrvatska kuća disanja u suradnji s udrugom za pomoć oboljelima od raka pluća „Jedra“ i Kolicijom udruga u zdravstvu održalo je 6. prosinca 2017. javnu tribinu pod nazivom „Borba s rakom pluća – jesmo li pobijedili?“. Na tribini su sudjelovali akademik Miroslav Samaržija, prof. dr. sc. Marko Jakopović, Sandra Karabatić, magistra sestrinstva i Ivica Belina. Istaknuta je važnost ranog otkrivanja raka pluća. Primjenom ciljane terapije te imunoterapije u liječenju oboljelih od metastatskog raka pluća omogućeno je ukupno preživljenje od dvije do četiri godine i više. Također smo se podsjetili na visoku stopu pušača koja je usko povezana s visokom pojavnošću raka pluća jer prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo za 2015. u Hrvatskoj puši 31,1 % posto odraslih, uz nezadovoljavajući trend rasta broja pušača. Istodobno, u europskim se zemljama bilježi trend smanjenja broja pušača, a od Hrvatske je lošija jedino Bugarska. Istaknuta je potreba za ranom dijagnostikom raka pluća, a to je moguće postići nabavom CT uređaja nove generacije, s

VAŽNO JE DA STRUČNJACI POMAŽU PRIOPĆAVANJU VELIKE OPASNOSTI OD RAKA PLUĆA U SVIJETU. NOVA ISTRAŽIVANJA, DIJAGNOSTIKA I PROBIR DONOSE NOVU NADU BOLESNICIMA I NJIHOVIM OBITELJIMA

koji može osigurati bolju prevenciju, probir, dijagnostiku i liječenje učinkovitim inovativnim metodama. Potreban je angažman svih zdravstvenih profesionalaca kako bismo bili još učinkovitiji“, istaknula je predsjednica udruge „Je-

niskom razinom zračenja, koji bi ponajprije pušačima, kao najugroženijoj ciljnoj skupini, omogućio screening i ranu dijagnozu raka pluća. „S obzirom na to da se rak pluća otkriva kasno, kada je bolest već uznapredovala, isходи liječe-

Broj oboljelih od različitih oblika plućnih bolesti u Hrvatskoj je u stalnom porastu - samo od raka pluća registrirano je gotovo 3.000 oboljelih, a veliki broj ih je izgubio bitku s ovom zloćudnom bolešću. Broj oboljelih je velik, bolest se javlja u sve mlađim dobnim skupinama, ima veliku stopu smrtnosti, a liječenje je mukotrpno i često neizvjesno.

SANDRA KARABATIĆ, MAGISTRA SESTRINSTVA, PREDsjednica UDRUGE JEDRA

nja zasad su skromni, petogodišnje je preživljenje samo pet posto. Svi pušači stariji od 50 godina trebali bi jedanput na godinu snimiti pluća CT-om jer rendgen otkriva karcinom tek u uznapredovaloj fazi, kada su izgledi za izlječenje slabi“, upozorio je predstojnik Klinike za plućne bolesti Jordanovac akademik Samaržija te pozvao građane, koje muči višemjesečni kašalj, da se obvezno jave liječniku. „Programi probi-

PREDSTAVLJANJE ESMO VODIČA ZA BOLESNIKE „ŠTO JE RAK PLUĆA“ NEMALIH STANICA? I PRIRUČNIKA „ŽIVJETI S RAKOM PLUĆA“

Iako je liječenje raka značajno napredovalo, bolesnici se jednako boje ovakve dijagnoze. Jedno od pitanja koje je svima zajedničko jest pitanje koje su opcije liječenja i postoje li izvan Hrvatske bolji i učinkovitiji lijekovi? U traženju odgovora pacijenti se oslanjaju često na Internetne informacije što dovodi do neselektivnog informiranja, a nerijetko i do nerazumijevanja i zablude. Bolesnici imaju pravo i žele znati kakve su mogućnosti liječenja baš određenog tipa karcinoma. Jednako to žele i članovi obitelji. Vodiči iz Serije vodiča za pacijente prevode se na većinu jezika kako bi bili dostupni bolesnicima koji se ne služe engleskim jezikom. U ovim priručnicima koji su pisani za specifičan karcinom nalaze se sve najsuvremenije informacije o liječenju. Udruga SVE za NJU je zajedno s Hrvatskim torakalnim društvom, Hrvatskim društvom za internističku onkologiju i udrugom „Jedra“ organizirala u prostorijama SVE za NJU, 18. prosinca 2017. predstavljanje ESMO vodiča za bolesnike „Što je rak pluća nemalih stanica?“ i priručnika „Živjeti s rakom pluća“.

UDRUGA SVE ZA NJU JE ZAJEDNO S HRVATSKIM TORAKALNIM DRUŠTVOM, HRVATSKIM DRUŠTVOM ZA INTERNISTIČKU ONKOLOGIJU I UDRUGOM „JEDRA“ ORGANIZIRALA PREDSTAVLJANJE ESMO VODIČA ZA BOLESNIKE I PRIRUČNIKA „ŽIVJETI S RAKOM PLUĆA“.

ra za rak pluća u Sjedinjenim Državama smanjili su mortalitet od te bolesti za 20 %, a u tijeku je izrada Nacionalnog programa prevencije i ranog otkrivanja karcinoma pluća čije je Povjerenstvo imenovao ministar zdravstva prof. dr. Milan Kujundžić“.

Ponovo je istaknuto kako je zdravstvena skrb oboljelih od raka pluća vrlo kompleksna i zahtijeva multidisciplinarni pristup. Medicinska sestra kao dio tima vodi pacijente kroz cijeli proces od dijagnoze do liječenja, prati popratne pojave i edukaciju, usmjerava upravljanje svim popratnim pojavama specifičnog onkološkog liječenja. Znanje o tumorima se mijenja iz dana u dan, mijenjaju se terapijski protokoli, a to od zdravstvenih profesionalaca zahtijeva dodatni

angažman i kontinuiranu edukaciju. Stoga su na 18 WCLC u Yokohami predstavljene smjernice za upravljanje toksičnostima povezanih s primjenom imunoterapije. „Medicinske se-

stre na klinici Jordanovac napravile su sastavnicu sestrinske liste za praćenje pacijenata na imunoterapiji“ rekla je Sandra Karabatić, magi-

stra sestrinstva. Naglasila je da osobe oboljele od raka pluća teško žive s tom bolešću, jer šira javnost misli da su osuđene na smrt, a ne mora tako biti i nove terapijske mogućnosti daju nadu. Predsjednik Koalicije udruga u zdravstvu Ivica Belina istaknuo je važnu ulogu donošenja Nacionalnog onkološkog plana prema uzoru na druge europske države te značaj multidisciplinarnog pristupa kojim se građanima osigurava bolja prevencija, probir, dijagnostika i liječenje učinkovitim inovativnim lijekovima. „Želimo omogućiti veću dostupnost inovativnih lijekova kako bi se poboljšale prognoze i ishodi liječenja. Broj oboljelih je velik, bolest se javlja u sve mlađim dobnim skupinama, ima veliku stopu smrtnosti, a liječenje je mukotrpno i često neizvjesno. „Sve boljim poznavanjem raka, novim dijagnostičkim i terapijskim mogućnostima možemo rak pluća pretvoriti u kroničnu bolest. To će biti moguće tek kada Hrvatska po uzoru na Europski parlament i Europsku komisiju donese Nacionalni program za borbu protiv raka i multidisciplinarnim pristupom osigura bolju prevenciju, probir, dijagnostiku i liječenje učinkovitim inovativnim lijekovima.

ESMO VODIČ ZA BOLESNIKE - INFORMACIJE ZA BOLESNIKE UTEMELJENE NA ESMO-VIM SMJERNICAMA ZA KLINIČKU PRAKSU

Ove godine objavljen je novi ESMO vodič za oboljele od raka pluća nemalih stanica pod nazivom „Što je rak pluća nemalih stanica?“ koji bolesnicima iz cijele Europe, ali i šire daje podatke utemeljene na kliničkim studijama i najboljoj kliničkoj praksi. U njegovom nastajanju osim predstavnika Europskog društva za internističku onkologiju (engl. *European Society for Medical Oncology*, ESMO) sudjelovali su i predstavnici bolesnika. Vodič je izrađen kako bi pomogao bolesnicima, njihovim obiteljima i osobama koje brinu za njih, da bolje razumiju prirodu raka pluća nemalih stanica i dostupne oblike liječenja. Vodič uključuje informacije o

ISTAKNUTA JE POTREBA ZA RANOM DIJAGNOSTIKOM RAKA PLUĆA, A TO JE MOGUĆE POSTIĆI NABAVOM CT-A NOVE GENERACIJE S NISKOM RAZINOM ZRAČENJA

različitim podtipovima raka pluća nemalih stanica, uzrocima bolesti i dijagnostičkim postupcima, smjernice o dostupnim oblicima liječenja

NOVI ESMO VODIČ ZA OBOLJELE OD RAKA PLUĆA NEMALIH STANICA

te njihovim mogućim popratnim pojavama. Medicinske informacije opisane u ovom dokumentu temelje se na ESMO-vim smjernicama za kliničku praksu kod raka pluća nemalih stanica, koje su izrađene kako bi onkolozima pomogle pri postavljanju dijagnoze i donošenju odluka o liječenju ranog, lokalno uznapredovalog i metastatskog stadija raka pluća nemalih stanica. Sve su smjernice priredili i pregledali vodeći stručnjaci koristeći se dokazima iz najnovijih kliničkih ispitivanja, istraživanja i stručnih mišljenja. Treba, međutim, napomenuti da informacije koje ovaj vodič uključuje ne mogu nadomjestiti savjete liječnika koji ima uvid u povijest bolesti i može usmjeriti bolesnika na ono liječenje koje je najbolje za njega. Hrvatski prijevod realizirali su, nakon odobrenja ESMO-a, udruga SVE za NJU, Hrvatsko torakalno društvo i Hrvatsko društvo za internističku onkologiju. Vodič je prevela dr. sc. Dea Ajduković, prijevod su provjerili onkologinja doc. dr. sc. Sanja Pleština, akademik Miroslav Samaržija i onkolog prof. dr. sc. Damir Vrbanec. U ime bolesnika prijevod su pregledale Almenka Balenović, predsjednica udruge SVE za NJU i Sandra Karabatić, predsjednica udruge „Jedra“.

Vodič je, osim u tiskanom izdanju, dostupan na mrežnim stranicama udruge SVE za NJU, Hrvatskog torakalnog društva i Hrvatskog društva za internističku onkologiju te na web stranici ESMO. Bit će koristan bolesnicima, obiteljima, ali i zdravstvenim profesionalcima koji sudjeluju u liječenju i praćenju bolesnika s rakom pluća nemalih stanica. ■